

Kleine toepassingen: problemen en oplossingen

C.C.J.M. Brooijmans en A.C. Meijer

Afdeling Geïntegreerde Gewasbescherming

Kleine toepassing

Als we over kleine toepassingen praten, praten we veelal over knelpunten. Knelpunten in de zin van 'geen oplossing om een plaag, ziekte of onkruid te bestrijden of te beheersen'. Vaak gaat het dan om kleine teelten, zoals de teelt van veldsla of Digitalis, gewassen waarvan het areaal in Nederland beperkt is. Ziekten, plagen of onkruiden moeten, ook in deze gewassen, bij voorkeur worden voorkomen door preventieve maatregelen of bestreden met niet-chemische methoden. Als dit echter niet lukt en er een chemische maatregel nodig is, dan moet daar natuurlijk wel een toelating voor zijn. En hier zit nu het probleem: gezien het geringe areaal, is de omzet van een middel in deze gewassen gering. Ook in grote gewassen kan dit het geval zijn als het gebruik in deze gewassen beperkt is, bijvoorbeeld omdat de plaag niet vaak voorkomt. Door de geringe markt is het verkrijgen van een toelating voor een toelatinghouder niet interessant omdat de kosten niet opwegen tegen de baten. Het gevolg is: de fabrikant vraagt geen toelating aan. Deze gewenste, maar niet beschikbare, toepassingen heten 'de kleine toepassingen' (Engels: 'minor use'). Het gaat om een groot probleem, omdat er veel kleine toepassingen zijn en de schade groot kan zijn. Het kan voor de teler onaantrekkelijk worden om deze gewassen te telen, terwijl het in een aantal gevallen juist om de hoog salderende gewassen gaat, of om gewassen die noodzakelijk zijn in de

vruchtwisseling. Telers kunnen in de verleiding komen om niet-toegelaten toepassingen te gebruiken, hetgeen residuproblemen kan veroorzaken en in ieder geval schade doet aan het imago van de Nederlandse land- en tuinbouw.

Toename probleem

Kleine toepassingen zijn er altijd geweest maar het aantal is de laatste jaren toegenomen.

Producenten van gewasbeschermingsmiddelen zijn de laatste jaren geregeld gefuseerd en zijn steeds mondialer gericht qua afzet van producten. Vanuit die optiek zijn bijna alle teelten in Nederland kleine teelten. Op zich is het niet erg dat de producenten zich op de grote gewassen als soja en maïs richten omdat deze stoffen ook voor kleinere gewassen zijn te gebruiken. De Europese harmonisatie van het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen maakt het makkelijker om voor geharmoniseerde stoffen ook een toelating in Nederland aan te vragen. Echter met de harmonisatie zijn de toelatingseisen strenger geworden en daarmee de kosten voor een volledig dossier hoger. Dit maakt het voor een toelatinghouder nog minder aantrekkelijk om voor kleine toepassingen een toelating aan te vragen als spin-off van een grote toepassing. Vanwege het aanvullend onderzoek dat veelal nodig is, wegen de kosten vaak niet op tegen de baten.

Oplossingen nationaal

Alle partijen die van doen hebben met gewasbeschermingsmiddelen ervaren de 'kleine toepassingen' als een probleem. Er zijn diverse oplossingen mogelijk en nodig. Hieronder volgt een opsomming van wat er momenteel gebeurt om het probleem op te lossen.

Alle sectoren in de (plantaardige) land- en tuinbouw hebben een **coördinator effectief middelenpakket**. Deze inventariseert samen met telers, onderzoek en voorlichting wat de problemen zijn in de diverse gewassen en wat gewenste toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen zijn. Door middel van contacten met de industrie probeert de coördinator vervolgens tot een toelating te komen. Het gaat dan eigenlijk altijd om een uitbreiding van een bestaande toelating. Vaak is er dan geld nodig voor aanvullend onderzoek (denk aan residuonderzoek) of aanvraagkosten bij het CTB (College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen). Als een toelatinghouder dit wil betalen is er geen probleem. Zo niet, dan kon men tot vorig jaar een aanvraag voor subsidie indienen bij het Fonds Kleine Toepassingen Gewasbeschermingsmiddelen.

Dit **Fonds Kleine Toepassingen Gewasbeschermingsmiddelen** werd eind 1998 opgericht door LTO-Nederland en Nefyto (belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie) en

ressorteert onder de Stichting Kleine Toepassingen Gewasbeschermingsmiddelen. Deze Stichting beheert de gelden. De oprichting van het Fonds was voor een beperkte periode en liep tot vorig jaar. In afwachting van de goedkeuring van de EU (over deze financiering vanuit de overheid) komt er een vervolg op dit Fonds. Naar verwachting is hier binnenkort duidelijkheid over en kan het Fonds weer subsidies verlenen. Het vervolg van het Fonds wordt gefinancierd door de verschillende sectoren (via het Productschap Tuinbouw en het Hoofdproductschap Akkerbouw) en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het secretariaat van het Fonds wordt, zoals voorheen, gevoerd door de afdeling Geïntegreerde Gewasbescherming van de Plantenziektenkundige Dienst. Deze bereidt de vergaderingen van de Toekeningscommissie voor waarin de besluiten over financiering worden genomen. In deze commissie zijn vertegenwoordigd: LNV, LTO-Nederland en Nefyto.

Sinds een aantal jaren voorziet de Bestrijdingsmiddelenwet in de zogenaamde *derdenuitbreiding* van gewasbeschermingsmiddelen. Dit betekent dat bijvoorbeeld telersorganisaties of onderzoeksinstellingen (de zogeheten derden) een aanvraag kunnen indienen bij het CTB. Het moet dan gaan om een uitbreiding van een en een kleine toepassing. Het voordeel is dat er dan geen deugdelijkheidsonderzoek nodig is, dit is dan het risico van de telers. Echter, omdat in Nederland een toelating altijd op een etiket van een gewasbeschermingsmiddel geplaatst moet worden en daarmee automatisch bij schade een toelatinghouder aansprakelijk gesteld zou kunnen worden, zijn fabrikanten over het algemeen terughoudend hieraan mee te werken. Medewerking van hen is wel nodig. Een ander struikelblok vormde de onbekendheid van derden met het indienen van

een aanvraag. Daarom is sinds een paar jaar de **Stichting Trustee Bijzondere Toelatingen** opgericht, een initiatief van LTO-Nederland, Agrodiss (de distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen) en Nefyto. De Trustee dient voor derden een toelatingsaanvraag in bij het CTB. De derden dragen zelf de toepassing aan waarna de Trustee aan de gang gaat. De Trustee ondervangt het probleem van de onbekendheid met de aanvraagprocedure en, door een stelsel van contracten en een verzekering, het probleem van de aansprakelijkheid.

De Trustee heeft geen adviserende rol richting potentiële aanvrager. Als een toelatinghouder, coördinator of andere derde partij advies nodig heeft rond een kleine toepassing dan kan men, afhankelijk van het type vraag, terecht bij het CTB of de PD. Het CTB heeft sinds 2001 een **Helpdesk Toelatingen**. Wie een toelating wil aanvragen voor een specifieke toepassing kan via deze helpdesk in beeld krijgen wat er aan gegevens nodig is voor een toelatingsaanvraag en wat de toelatingsprocedure is. Dit advies is, als het om een kleine toepassing gaat, gratis.

De PD heeft een **Loket Kleine Toepassingen**. Men kan hier terecht voor advies over de handigste rou-

te om te komen tot een toelatingsaanvraag. Het gaat dan veelal om advies aan derden. Het Loket kijkt wat de snelste en goedkoopste route is om een toelatingsaanvraag te verwezenlijken, waarbij ook naar het meest kansrijke middel wordt gezocht. Door haar contacten met andere partijen in het veld, waaronder haar internationale contacten (zie hieronder), probeert het Loket zoveel mogelijk al bestaande kennis kort te sluiten. Zo kan het zijn dat er in België al residuonderzoek ligt in peterselie en dan zou het zonde zijn als dit in Nederland opnieuw gefinancierd wordt.

Oplossingen Europees

Ook op Europees niveau speelt het probleem van de kleine toepassingen. De Europese Commissie heeft daarom eind jaren negentig een richtsnoer (Guidance Document) ontwikkeld voor de nationale toelatingsinstanties (de PD was hiervan de trekker). Daarmee kunnen lidstaten, op vrijwillige basis, de toelatingen (uitbreidingen) van kleine toepassingen eenvoudig van elkaar overnemen.

In 2002 heeft de Europese Commissie de zogenaamde 'Expert

Algemene informatie te verkrijgen bij:

Coördinator effectief middelenpakket: voor meer informatie Jo Ottenheim (tel. 070-3382777; LTO-Nederland).

Fonds kleine toepassingen: zie www.gewasbescherming.nl of José van Bijsterveldt (tel. 0317 – 496871; PD) of Erica Muller (tel. 0317 – 496881; PD).

Stichting Trustee Bijzonder Toelatingen: Jochem Oosting (STBT@brabers.nl).

Helpdesk CTB: Ad Meijs (tel. 0317-471862) of Marlies Klein Robbenhaar (tel. 0317-471846).

Loket kleine toepassingen: José van Bijsterveldt tel. 0317 – 496871 (PD).

Kleine toepassingen internationaal: : Ton Rotteveel (tel. 0317 – 496875; PD) of Anneke Meijer (tel. 0317 – 496839; PD) en Hans Mulder (tel. 0317-471854; CTB).

Group on Minor Uses' ingesteld. Deze groep bestaat uit verschillende lidstaten van de Europese Unie (EU) en de Commissie. Nederland voert hiervan het secretariaat. Deze 'Expert Group' spant zich in om oplossingen te vinden voor kleine toepassingen in Europa. Dit kan door bijvoorbeeld (residu)on-

derzoek te coördineren en door een verbeterde EU harmonisatie op de werkvloer van de nationale toelatingsinstanties. Waar deze groep meer de beleidsmatige kant van het verhaal doet, wordt deze in de uitvoering ondersteund door een technische groep ('Technical Group'). Deze groep bestaat uit

een nationale coördinator per lidstaat (voor Nederland PD en CTB) en een Europese coördinator (PD). Deze technische groep wil zoveel mogelijk toelatingen voor 'minor uses' in de EU tot stand brengen. Dit gebeurt momenteel door te inventariseren waar gemeenschappelijke wensen liggen en vervolgens de geïnteresseerde lidstaten samen het benodigd onderzoek hiervoor te laten uitvoeren. Dit alles gebeurt in nauw overleg met toelatinghouders. Zo wordt er nu gewerkt aan het uitzetten van residuonderzoek bij verschillende lidstaten die problemen hebben met vliegen (uienvlieg, koolvlieg, etc.) en waarvoor alle dezelfde actieve stof wensen. De inventarisatie en het uitzetten van onderzoek gebeuren door de eerdergenoemde nationale coördinator. Het ligt in het voornemen om parallel aan het verkrijgen van toelatingen ook te werken aan het gezamenlijk ontwikkelen van niet-chemische methoden, omdat dat de basis is van geïntegreerde gewasbescherming.

Tot slot

Bovenstaande laat zien dat er diverse activiteiten zijn die samen de problematiek moeten verlichten. De betrokken partijen hebben ieder hierin een eigen rol. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen deze partijen om op die manier beter en efficiënter te werk te gaan. Hopelijk zal de praktijk de komende jaren duidelijk merken dat er aan oplossingen wordt gewerkt!